

LABORATORIUM 14. ZŁOŻONE TYPY DANYCH. PLIKI.

Cel laboratorium:

Zaznajomienie z obsługą plików do przechowywania danych w zewnętrznej pamięci. Nabycie praktycznych umiejętności pracy z plikami tekstowymi i binarnymi.

Zakres tematyczny zajęć:

- *pojęcie pliku,*
- *rodzaje plików,*
- *algorytm przetwarzania plików,*
- *funkcje otwarcia i zamknięcia pliku,*
- *zapis do pliku i odczyt z pliku.*

Kompendium wiedzy:

Plik to wydzielony fragment pamięci (najczęściej dyskowej), posiadający nazwę (ciąg bajtów).

Rodzaje plików:

- **Tekstowe** – dane w postaci znakowej (konwersja liczb na znaki),
- **Binarne** – dane w postaci wewnętrznej reprezentacji (brak konwersji, dokładne dane).

Obsługa plików:

- Niskopoziomowa – obsługa poprzez funkcje:
`read()`, `open()`, `write()`, `close()` – `<io.h>`
- Wysokopoziomowa – obsługa poprzez funkcje:
`fopen()`, `fclose()`, `fread()`, `fprintf()`, ... – `<stdio.h>`

Przetwarzanie plików metodą wysokopoziomą:

1. Otwarcie pliku: `fopen()`.
2. Wykonanie operacji na pliku (zapis, odczyt, szukanie, obliczanie, ...).
  - Funkcje zapisu:
`putc()`, `fputs()`, `fprintf()`, `fwrite()`
  - Funkcje odczytu:
`getc()`, `fgets()`, `fscanf()`, `fread()`
  - Funkcje pomocnicze:
`feof()`, `fseek()`, `rewind()`, `ftell()`, ...
3. Zamknięcie pliku: `fclose()`.

Otwarcie pliku – zwraca wskaźnik na strukturę typu `FILE` (identyfikator pliku) lub wskaźnik zerowy (`NULL`).

Zamknięcie pliku – zwraca 0, jeśli operacja się powiodła, lub `EOF`, jeśli nie.

```
fopen(nazwa_pliku, tryb_otwarcia); //otwarcie
fclose(wskaźnik_pliku); //zamknięcie
```


Tryb otwarcia dla plików tekstowych:

"r" – odczyt,
"w" – zapis (nadpisywanie lub tworzenie),
"a" – zapis na końcu (dopisywanie lub tworzenie),
"r+" – odczyt i zapis,
"w+" – odczyt i zapis (nadpisywanie lub tworzenie),
"a+" – odczyt i zapis na końcu (dopisywanie lub tworzenie).

Tryb otwarcia dla plików binarnych:

"rb"; "wb"; "ab" ; "rb+"; "r+b"; "wb+" ; "w+b" ;
"ab+"; "a+b"

```
FILE *fp;  
fp=fopen("test.txt", "w");  
fclose(fp);
```

Zapis do pliku:

```
putc(znak, wskaźnik_pliku);  
fputs(*tekst, wskaźnik_pliku);  
fprintf(wskaźnik_pliku, format, dane);  
fwrite(adres_w_pamięci, rozmiar_bloku, ilość_bloków,  
wskaźnik_pliku);
```

```
FILE *fp; char ch; char * slowo; int dane;  
putc(ch,fp); //zapis znaku  
fputs(slowo,fp); // zapis łańcucha znaków  
fprintf(fp,"%d",dane); //zapis z formatem
```

Odczyt z pliku:

```
getc(wskaźnik_pliku);  
fgets(*tekst, dlugosc, wskaźnik_pliku);  
fscanf(wskaźnik_pliku, format, dane);  
fread(adres_w_pamięci, rozmiar_bloku, ilość_bloków,  
wskaźnik_pliku);  
ilość_bloków, wskaźnik_pliku);
```

```
FILE *fp; char ch; char buf[256]; int dane;  
...  
ch= getc(fp); //odczyt znaku  
fgets(buf, 256,fp); // odczyt łańcucha znaków  
fscanf(fp,"%d",dane); //odczyt z formatem
```

Funkcje pomocnicze:

- Przesuwanie wskaźnika w pliku:

```
int fseek(wskaźnik_pliku, pozycja, tryb);
```

gdzie: tryb – sposób liczenia pozycji/przesunięcia (0/ 1/ 2),
pozycja – pozycja wskaźnika w pliku uzależniona od trybu:

- o Jeśli tryb=SEEK_SET (0) => pozycja liczona jest od początku.
- o Jeśli tryb=SEEK_CUR (1) => pozycja jest liczona jako przesunięcie od aktualnej pozycji,
- o Jeśli tryb=SEEK_END (2) => pozycja jest liczona jako przesunięcie od końca pliku (wskaźnik pliku jest przesuwany do pozycji <EOF> + pozycja).

```
FILE *fp;
```

```
...
```

```
fseek(fp, 10, 0); // dziesiąta pozycja, licząc od początku
```

```
fseek(fp, 10, 1); // dziesiąta pozycja, licząc od bieżącej
```

```
fseek(fp, -10, 2); // dziesiąta pozycja, licząc od końca pliku
```

- Ustawienie wskaźnika na początek pliku:

```
rewind(wskaźnik pliku);
```

```
...
```

```
rewind(fp);
```

```
...
```

- Pobranie aktualnej pozycji z pliku:

```
ftell(wskaźnik pliku);
```

```
...
```

```
fseek (fp, 0, SEEK_END);
```

```
long size=ftell (pFile);
```

```
...
```

- Informowanie o osiągnięciu/nie osiągnięciu pozycji końca pliku (prawda – koniec pliku, fałsz – brak końca pliku:

```
feof(wskaźnik pliku);
```

```
...
```

```
while(!feof(fp)) { //odczyt }
```

```
...
```

Pytania kontrolne:

1. Co to jest plik?
2. Jakie są rodzaje plików?
3. Podaj algorytm przetwarzania plików metodą wysokopoziomową.
4. Podaj funkcje otwarcia i zamknięcia pliku.
5. Podaj funkcje zapisu danych do pliku.
6. Podaj funkcje odczytu danych z pliku.
7. Jak przesuwac wskaźnik w pliku?
8. Jak uzyskać informację gdzie znajduje się wskaźnik w pliku?

Zadania do analizy

Zadanie 14.1. Imiona przyjaciół w pliku tekstowym

- Przeanalizuj przykład programu wykorzystującego pliki tekstowe.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

- Podaj tekst w komentarzach.

```
1  #include <stdio.h>
2  #include <stdlib.h>
3
4  int zapisT1(char nazwa[20], FILE *fplik); //???
5  int odczytT1(char nazwa[20], FILE *fplik); //???
6  //=====
7  int main(int argc, char *argv[])
8  { char nazwa1[]="lista.txt"; //???
9    FILE *f; //???
10   int wynik;
11   wynik=zapisT1(nazwa1,f); //???
12   if(wynik==0)printf("Operacja zapisu ok\n"); //???
13   wynik=odczytT1(nazwa1,f); //???
14   if(wynik==0)printf("Operacja odczytu ok\n"); //???
15   system("PAUSE");
16   return EXIT_SUCCESS;
17 }
18 //=====
19 int zapisT1(char nazwa[20], FILE *fplik) //???
20 {char nazwisko[25]; int i=0;
21 if((fplik=fopen(nazwa, "a"))==NULL) //???
22     {printf("Blad otwarcia\n");
23     system("PAUSE"); abort();}
24 printf("Podaj nazwiska kończąc enterem\n");
25 while(gets(nazwisko)!=NULL && nazwisko[0]!='\0') //???
26 {fprintf(fplik, "%s\n", nazwisko);i++; //???
27 }
28 if(fclose(fplik)!=0){exit(2);} //???
29 printf("Do pliku zapisano %d nazwisk\n",i);
30 return 0;
31 }
32 //-----
33 int odczytT1(char nazwa[20], FILE *fplik) //???
34 {char nazwisko[25]; int i=0;
35 if((fplik=fopen(nazwa, "r"))==NULL) //???
36     {printf("blad otwarcia\n");
37     system("PAUSE"); abort();}
38 printf("\nZawartosc pliku %s\n",nazwa);
39 while(fscanf(fplik,"%s",nazwisko)==1) //???
40 {puts(nazwisko);i++; //???
41 }
42 if(fclose(fplik)!=0){exit(2);} //???
43 printf("\nZ pliku odczytano %d nazwisk\n",i);
44 return 0;
45 }
```

Zadanie 14.2. Dane studenta w pliku binarnym

- Przeanalizuj przykład programu wykorzystującego pliki binarne.
- Podaj tekst w komentarzach.

```

1  #include <stdio.h>
2  #include <stdlib.h>
3  struct student {char nazwisko[25]; int ocena;};
4  int zapisB(char nazwa[20], FILE *fpplik); //???
5  int odczytB(char nazwa[20], FILE *fpplik); //???
6  //=====
7  int main(int argc, char *argv[])
8  { char nazwa2[]="studenci.txt";
9    FILE *f;
10   int wynik;
11   wynik=zapisB(nazwa2,f); //???
12   if(wynik==0)printf("operacja zapisu ok\n"); //???
13   wynik=odczytB(nazwa2,f); //???
14   if(wynik==0)printf("operacja odczytu ok\n"); //???
15   system("PAUSE");
16   return EXIT_SUCCESS;
17 }
18 //=====
19 int zapisB(char nazwa[20], FILE *fpplik) //???
20 {struct student st; int i; //???
21  int rozmiar=sizeof(struct student); //???
22  int licznik=1; //liczba zapisów
23  if ((fpplik=fopen(nazwa, "ab"))==NULL) //???
24      { printf ("błąd");exit(1); }
25  printf("Podaj liczbę zapisów ");
26  scanf("%d", &licznik);
27  for(i=1;i<=licznik;i++)
28      {printf("Podaj nazwisko %d: ",i);
29        scanf("%s", st.nazwisko); //???
30        printf("Podaj ocene %d: ",i);
31        scanf("%d", &st.ocena); //???
32        fwrite(&st, rozmiar, 1, fpplik); //???
33      }
34  if (fclose(fpplik) !=0) {printf ("Bład "); } //???
35  return 0;
36 }
37 //-----
38 int odczytB(char nazwa[20], FILE *fpplik) //???
39 { struct student st; //???
40  int rozmiar=sizeof(struct student); //???
41  int licznik=0;
42  if ((fpplik=fopen(nazwa, "rb"))==NULL) //???
43      { printf ("błąd");exit(1); }
44  printf("Zawartość pliku %s\n", nazwa);

```



```
45 while(fread(&st,rozmiar,1,fplik)==1) //???
46     {printf("student: %s ocena: %d\n",
47         st.nazwisko,st.ocena); //???
48         licznik++;}
49     printf("liczba pozycji: %d\n",licznik);
50     if (fclose(fplik) !=0) //???
51         {printf ("Blad przy zamykaniu pliku"); }
52 return 0;
53 }
```

Zadania do wykonania

Zadanie 14.3. Płaca pracownika w pliku tekstowym

Oblicz płacę pracownika fizycznego i zapisz ją do pliku tekstowego. Zadeklaruj strukturę o polach: imię, nazwisko, liczba godzin, stawka, premia w % i do wypłaty (pole wyliczane). Napisz funkcje zapisu i odczytu z pliku. Wywołaj te funkcje kilkakrotnie. Odczytaj plik.

Zadanie 14.4. Płaca pracownika w pliku binarnym

Oblicz płacę pracownika fizycznego i zapisz ją do pliku binarnego. Zadeklaruj strukturę o polach: imię, nazwisko, liczba godzin, stawka, premia w % i do wypłaty (pole wyliczane). Napisz funkcje zapisu i odczytu z pliku. Wywołaj te funkcje kilkakrotnie. Odczytaj plik. Wyświetl dane pracowników, których kwota do wypłaty przekracza podaną wartość.

Zadanie 14.5. Baza danych książek

Załącz plik, będący prostą kartotekową bazą danych książek. Zadeklaruj strukturę opisującą pozycję bibliograficzną. Napisz funkcje zapisu i odczytu z pliku. Zapis pozycji (liczba zapisów nie jest określona) zakończ umownym znakiem (np. * zamiast nazwiska autora). Napisz funkcję wyświetlającą tytuły książek podanego autora.

Zadanie 14.6. Pomiary temperatur w pliku

Załącz plik z pomiarami temperatur (liczby rzeczywiste). Napisz funkcje zapisu i odczytu z pliku. Wywołaj te funkcje. Odczytaj plik. Oblicz średnią arytmetyczną z pomiarów przechowywanych w pliku.

Zadania dodatkowe

Zadanie 14.7. Dostęp swobodny do elementu pliku

Załącz plik z n wylosowanymi liczbami całkowitymi. Napisz funkcje zapisu i odczytu z pliku. Wywołaj te funkcje. Odczytaj plik. Wyświetl element pliku na podanej pozycji.

Wskazówka: wykorzystaj funkcję `fseek()`.

Zadanie 14.8. Zawody sportowe

Załącz plik z wynikami zawodów sportowych. Nazwa pliku to nazwa konkurencji. Zawartość pliku to: imię, nazwisko i wynik zawodnika. Napisz funkcje zapisu i odczytu z pliku. Wywołaj te funkcje. Odczytaj plik. Wyświetl trzy najlepsze wyniki i dane zawodników, którzy je otrzymali.

Zadanie 14.9. Eksport towarów

Załącz plik z danymi o eksportowanych za granicę towarach zawierający dane: nazwa towaru, kraj eksportu i wielkość eksportu w sztukach. Wyświetlić listę krajów, które eksportują podany towar i podać ogólną wielkość importu.

Napisz program, w którym wczytane są dane, wywołane odpowiednie funkcje, wyświetlone wyniki.

Zadanie 14.10. Kopiowanie plików

Napisz program kopiujący co trzeci znak z jednego pliku do drugiego. Wyświetl zawartość obydwu plików.

Zadanie 14.11. Pobieranie danych o plikach z argumentów wiersza poleceń

Napisz program, który do pliku o podanej nazwie wpisuje n kolejnych liczb całkowitych (od 1), a następnie wyświetla zawartość podanego pliku i średnią arytmetyczną liczb z pliku. Informację o nazwie pliku i informację ile liczb należy zapisać w pliku program pobiera z linii poleceń. W przypadku braku argumentów linii poleceń nazwa pliku to `dane.txt`, a $n=10$.

Wskazówka:

Funkcja `main` posiada dwa argumenty:

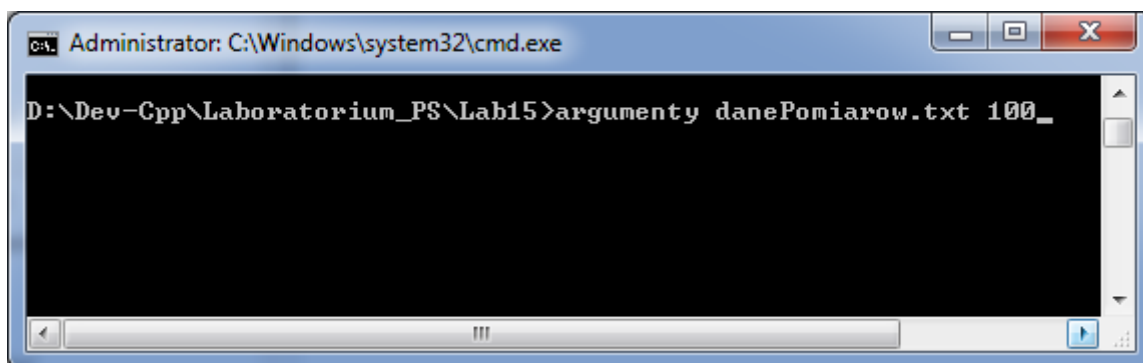
- argument `argc` (typu całkowitego) – przechowuje liczbę słów wpisanych w linii poleceń, uwzględniając nazwę programu,
- tablica łańcuchów `argv[]`, przechowuje słowa wpisane w linii poleceń:
  - `argv[0]` jest nazwą programu,
  - `argv[1]` jest pierwszym argumentem wywołanego programu (tylko wtedy, gdy w linii poleceń wpisujemy coś więcej niż tylko nazwę programu),
  - `argv[2]` – kolejnym argumentem, itd...
- wykorzystaj funkcję konwersji tekstu na liczbę.

Poniższy program wyświetla wszystkie argumenty podane w linii poleceń:

```
1  #include <stdio.h>
2
3  int main(int argc, char *argv[])
4  {
5      int i;
6      for(i=0;i<argc;i++)
7          printf("%s\n", argv[i]);
8      return 0;
9  }
```

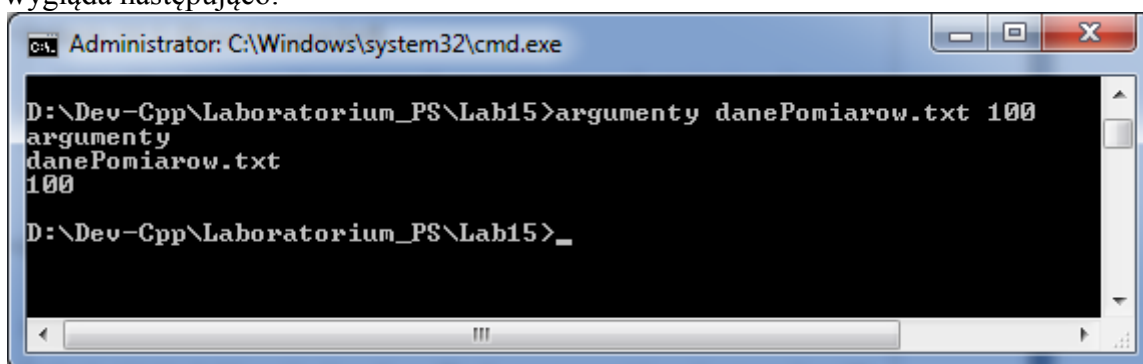

Przykładowe działanie programu, o nazwie `argumenty.exe`, uruchomionego z wiersza poleceń w oknie konsoli `cmd`:


```
Administrator: C:\Windows\system32\cmd.exe
D:\Dev-Cpp\Laboratorium_PS\Lab15>argumenty danePomiarow.txt 100_
```

wygląda następująco:


```
Administrator: C:\Windows\system32\cmd.exe
D:\Dev-Cpp\Laboratorium_PS\Lab15>argumenty danePomiarow.txt 100
argumenty
danePomiarow.txt
100
D:\Dev-Cpp\Laboratorium_PS\Lab15>_
```

Interpretacja wyniku:

`Argc =3`

`Argv[0]` – `argumenty.exe` – nazwa uruchamianego pliku

`Argv[1]` – `danePomiarow.txt`

`Argv[2]` – `100`